

Multi-stakeholder Engagement for Economic Development in Romania

31 martie 2022, Sala Transilvania, Palatul Victoria

Raportul evenimentului

Despre Workshop

Masa rotundă a fost organizată de **Institutul Aspen România**, sub egida programelor de politici publice **Aspen New Economy & Society** și **Aspen Technology & Society**, în parteneriat cu **Secretariatul General al Guvernului României**, la Palatul Victoria.

O caracteristică importantă a planurilor de redresare instituite de Uniunea Europeană și statele sale membre ca răspuns la consecințele economice ale actualei pandemii SARS-COV-2 este că includ un **accent puternic pe investițiile publice pe termen lung**. Pandemia a accelerat sprijinul pentru **tranziția către un model economic verde, durabil**, în Uniunea Europeană. *Green Deal* reprezintă o strategie de creștere pentru o Europă mai rezistentă și mai durabilă. În plus, **digitalizarea joacă un rol central** în acest nou model economic. Au loc deja schimbări importante în interacțiunea dintre cetățeni și autorități, între clienți și furnizori, precum și între angajați și angajatori. Digitalizarea atât în sectorul public, cât și în cel privat va fi, de asemenea, esențială în stimularea creșterii economice post-pandemie. Având în vedere importanța tranzițiilor verzi și digitale pentru viitorul UE, **investițiile în domenii legate de această dublă tranziție vor fi prioritizate** de instrumentele financiare ale UE. Sunt disponibile acum **noi instrumente financiare** pentru a ajuta statele membre să atingă obiectivele Uniunii în materie de climă și să facă tranziția către un model economic verde, digital.

Workshop-ul a dezbătut **cooperarea stakeholderilor cheie pentru dezvoltarea economică a României**, analizând teme precum:

- Care sunt principalele provocări în implementarea noilor instrumente financiare ale UE?
- Cum este România aliniată în obiectivele sale strategice la viziunea UE pentru o transformare economică cuprinzătoare?
- Noile provocări de securitate din regiune amenință sau creează o urgență mai mare pentru implementarea investițiilor în sectoare strategice cheie (de exemplu, energie, infrastructură digitală)?
- Care sunt modalitățile optime în care actorii publici și privați pot contribui la implementarea Planului Național de Recuperare și Reziliență în România?
- Există un plan de acțiune clar pentru eforturi comune public-private?
- Care sunt cele mai proeminente vulnerabilități din economia și societatea noastră?

Participanți

- **Dragoș Negoită** – Director, Secretariatul General al Guvernului
- **Lara Tassan Zanin** – Șeful Reprezentanței Grupului BEI în România
- **Carolina Rendon** – Specialist senior în sectorul public, Banca Mondială
- **George Tuță** – Deputat, Parlamentul României
- **Diana Buzoianu** – Deputat, Parlamentul României
- **Oana Țoiu** – Deputat, Parlamentul României
- **Diana Țenea** – Secretar General, Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării
- **Sorin Maxim** – Director General, ADR Vest
- **Mihaela Toader** – Administrator public, Consiliul Județean Ilfov
- **Daniel Bucur** – Șef serviciu, Ministerul Economiei
- **Angela Carabaș** – Șef serviciu, Direcția generală pregătire Ecofin, asistență comunitară și relații financiare internaționale, Ministerul Finanțelor Publice
- **Ana Maria Șerban** – Șef serviciu, Direcția de programare a investițiilor publice - Unitatea de evaluare a investițiilor publice, Ministerul Finanțelor Publice
- **Sarina Rosenberg** – Șef serviciu, Ministerul Finanțelor Publice
- **Dana Galben** – Consilier superior, Ministerul Finanțelor Publice
- **Mirela Dobre** – Consilier, Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
- **Roxana Elena Lepădatu** – Expert, Direcția Analiză și Programare, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
- **Gabriela Crețu** – Consilier superior, Direcția generală strategie, Ministerul Transporturilor
- **Mihaela Petraru** – Head of Financial Institutions & Public Sector, UniCredit Bank Romania
- **Bogdan Pătru** – Director, Public Policy, Mastercard Romania & Croatia
- **Adrian Răducan** – Business Development Coordinator, Structural Funds, Raiffeisen Bank Romania
- **Bogdana Diaconu** – Senior Specialist, Corporate Affairs, Raiffeisen Bank Romania
- **Livia Manolache** – Business Developer, Modex
- **Raluca Toboșaru** – Legal Lead, Modex
- **Alessio Menegazzo** – Head of Sustainability and Public Affairs, Enel Romania
- **Mirela Dima** – Director Regulatory Affairs, CEZ Romania
- **Roxana Năstase** – Financing Programmes Manager, BCR
- **Florin Bâlcă** – CEO, Provident
- **Bogdan Oslobeanu** – Development Director, E-INFRA
- **Ana Bobîrcă** – Chief Investment Officer / Partner, Central European Financial Services
- **Cristian Pîrvulescu** – CEO Enevo Group
- **Carmen Adamescu** – Partner, EY Romania
- **Sofia Ionescu** – Associate Partner, EY Romania
- **Alina Arsani** – Manager, PWC Romania
- **Clara Volintiru** – Director, New Economy & Society Program, Aspen Institute Romania
- **Radu Puchiu** – Director, Technology & Society Program, Aspen Institute Romania
- **Vlad Nicolae** – Acting Executive Director, Aspen Institute Romania

Raportul evenimentului

În contextul economic și social actual marcat de impactul pandemiei Covid-19 și de tensiunile geopolitice din regiune, colaborarea dintre mediul public și cel privat reprezintă o pre-condiție a dezvoltării sustenabile/durabile a economiei României din următorii ani.

Mai mult, **oportunitățile de finanțare din fonduri europene** puse la dispoziția statelor membre prin intermediul Planurilor Naționale de Redresare și Reziliență (PNRR) **reprezintă surse de capital importante în accelerarea reformelor structurale din România, implicit prin efectul de antrenare a investițiilor private.**

Data fiind **importanța tranziției energetice și digitale pentru viitorul Uniunii Europene**, domeniile de activitate asociate acestor doi piloni au fost considerate prioritare în dezvoltarea instrumentelor de finanțare din următoarea decadă.

Rolul evenimentului organizat de Institutul Aspen România în colaborare cu Secretariatul General al Guvernului a fost acela de a aduce la aceeași masă reprezentanți cheie din sectorul public, privat, al organizațiilor non-guvernamentale și din mediul academic cu scopul de a **cartografia provocările și oportunitățile dezvoltării economiei României din perioada următoare**, dar și de a **propune soluții** în acest sens. Principalele teme abordate au fost definite în jurul următoarelor întrebări:

- (1) Care sunt principalele provocări în implementarea de măsuri/reforme prin intermediul noilor instrumente de finanțare europene?
- (2) Este România aliniată la obiectivele strategice și implicit viziunea UE pentru o transformare economică comprehensivă și sustenabilă?
- (3) Contextul geopolitic recent implică provocări din punct de vedere al securității naționale. Alimentează acestea urgența investițiilor în sectoarele strategice (ex. energie și infrastructură digitală)?
- (4) Care sunt mijloacele optime prin care părțile interesate publice și private pot contribui la implementarea Planului de Redresare și Reziliență în România?
- (5) Există un plan de acțiuni clar pentru împărțirea efortului între sectorul public și cel privat în ceea ce privește necesarul de investiții din România?
- (6) Care sunt principalele vulnerabilități ale economiei și societății românești?

Prima temă abordată în cadrul evenimentului a fost cea privind **importanța unui mecanism de coordonare a investițiilor publice și private în vederea implementării de reforme și măsuri – precum o bază solidă a creșterii sustenabile pe termen lung** -, respectiv punctele (4) și (5). Intervențiile vorbitorilor au avut în vedere următoarele aspecte:

- În prezent există **numeroase surse de finanțare publice** (bugetul de stat, bugetele locale, fonduri europene nerambursabile, etc.) și private (capitalul propriu al companiilor, bănci și instituții financiare, piața de capital, etc.), care înglobează sume semnificative. Obiectivul este acela de a **armoniza aceste fluxuri de capital** într-un mod în care să contribuie la dezvoltarea durabilă a economiei României.
- Un pas important în acest demers este **proiectul dezvoltat în cadrul Secretariatului General al Guvernului privind dezvoltarea unui mecanism de coordonare a investițiilor publice și private**. În acest sens, a fost înființat, recent, **Departamentul pentru Investiții Publice** cu rol de monitorizare, coordonare și corelare a investițiilor publice.

- Totodată, **monitorizarea implementării** obiectivelor Planului Național de Redresare și Reziliență a fost asumată la nivelul Prim Ministrului României, abordare apreciată atât de reprezentanții instituțiilor europene, cât și de cei ai instituțiilor financiare.
- **Coordonarea dintre investiții și dezvoltare trebuie să fie foarte strânsă**, acestea nu mai pot funcționa separat. Astfel, **asumarea colaborării între sectorul public și cel privat** este esențială.
- Totodată, obiectivele de investiții și reforme asumate la nivel central (Guvern/Parlament) trebuie să fie **discutate și validate de părțile interesate de la nivel local** (UAT-uri).

Cea de-a doua temă discutată a vizat **principalele vulnerabilități ale economiei și societății românești**, respectiv punctul (6):

- În lipsa unor măsuri, **deficitul de forță de muncă**, în creștere, determinat de migrație, rata ridicată a tinerilor NEETs (not employed, educated or in training), gradul sporit al populației care lucrează în agricultura de subsistență sau gradul redus de participare al femeilor pe piața muncii, va constrânge semnificativ capacitatea de dezvoltare a țării.
- Conform datelor Eurostat, la nivelul UE, 1 din 10 persoane apte de muncă emigrează, în timp ce în România rata este de 4 din 10 persoane, iar segmentul de vârstă cu cei mai mulți emigranți este 25-29 ani.
- Efectul emigrării tinerilor implică două probleme majore: **tensiuni pe piața muncii** prin diminuarea ofertei de muncă și o **pondere a cheltuielilor pentru educație cu efect nul** pentru economia României.
- De cele mai multe ori motivația pentru emigrare derivă din **lipsa reformelor structurale în sănătate și educație**. Astfel, deși în ultimii ani creșterea competitivității salariilor din România, cu precădere în centrele urbane, a început să atragă interesul românilor din Diaspora, problemele privind re-integrarea copiilor acestora au reprezentat bariere majore. O soluție propusă în Parlamentul României este **inițiativa legislativă privind re-integrarea copiilor familiilor întoarse din Diaspora** pe toată durata anului.
- În vederea reducerii deficitului de forță de muncă, România trebuie să-și propună obiectivul de a atrage nu doar Diaspora, ci și alți imigranți (nomazi digitali, lucrători non-UE, studenți non-UE, etc.) – **“o destinație atractivă pentru toți, nu doar pentru Diaspora”**.
- **Tensiunile geopolitice regionale creează atât provocări, cât și oportunități** din punct de vedere investițional. În acest sens, mediul de business a tras un semnal de alarmă asupra problemei deficitului de forță de muncă și a propus o serie de recomandări, inclusiv necesitatea accesului la date publice/pe regiuni în format editabil privind șomerii, NEETs, imigranți, refugiați, etc.
- **Rata sărăciei (a deprivării materiale)** crescută. Acest lucru este determinat de faptul că în cele mai multe dintre gospodăriile există o singură persoană care generează venituri.
- **“Decalajele digitale”** implică **decalaje din punct de vedere al oportunităților pentru populație**: rural/urban; zone în care există conectivitate, însă viteza redusă a internetului a împiedicat desfășurarea orelor de educație online în perioada pandemiei; accesul redus la echipamente (tablete, laptop-uri, smartphone-uri, etc.); competențe digitale reduse: 1 din 3 români au competențe digitale de bază, etc.
- **Gradul redus al digitalizării sistemului public**. Pandemia Covid-19 a accelerat digitalizarea sistemului public, însă odată cu reducerea restricțiilor au re-intrat în vigoare o serie de obligații privind utilizarea documentelor fizice (ex. copii xerox în format fizic în locul

documentelor scanate). În spatele digitalizării sistemului public este necesară o reformă extinsă (ex. date în format editabil, inclusiv cele istorice).

- **Economia gri și gradul redus de intermediere financiară.** Economia gri (shadow economy) a României este estimată la 27% din PIB (FMI, 2018) – una dintre cele mai mari rate din UE. Acest aspect implică un grad de colectare (mai) redus a veniturilor la bugetul de stat și implică un spațiu fiscal restrâns pentru cheltuieli de investiții. Totodată, accesul companiilor la finanțare este limitat atunci când evaziunea fiscală este accentuată.
- În vederea reducerii economiei gri și creșterii gradului de intermediere financiară, a fost inițiat un proiect de lege în Parlamentul României privind creșterea accesului cetățenilor la servicii financiare. De asemenea, cu obiectivul de impulsiona educația financiară, ziua de 11 aprilie a fost dedicată “ziua incluziunii financiare”.

Alinierea obiectivelor strategice ale României la cele ale Uniunii Europene și noile instrumente de finanțare, respectiv punctele (1) și (2) au constituit subiectele temei cu numărul trei de pe agendă.

- **România are nevoie de un țel/ de un obiectiv** pe care să îl însușească tuturor părților interesate, inclusiv cetățenilor.
- **Fondurile europene nerambursabile au avut un impact pozitiv major asupra dezvoltării României din ultimele decenii.**
- **PNNR va avea un efect de transformare** întrucât implică măsuri și reforme implementate în mod alert (urgent – orizont de timp: 2022-2026), cu mai multă determinare.
- Instituțiile financiare internaționale precum Banca Mondială, Banca Europeană de Investiții sau Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare au un **rol complementar** în sprijinul sectorului public sau al celui privat, însă Guvernul este catalizatorul politicilor publice.
- În contextul Planului Green Deal asumat de UE, **sectorul energetic va fi în centrul schimbărilor**, dar și al oportunităților fără precedent.
- Părțile interesate ar trebui să discute și să ajungă la un consens asupra unor **sectoare prioritare** (2-3 sectoare) pe care să le promoveze în rândul investitorilor locali și străini.
- Actualul Guvern a menționat public importanța investițiilor locale și străine pentru România. Acest aspect creează un sentiment de **încredere în rândul mediului de afaceri** cu impact asupra deciziilor pe termen scurt/mediu.
- Mobilizarea cetățenilor români și a instituțiilor în contextul crizei refugiaților ucraineni a determinat plasarea României într-un unghi de admirație din perspectivă externă. Percepția pozitivă poate întări atractivitatea țării pentru investiții și forță de muncă, însă aceasta trebuie întărită prin realizarea proiectelor/reformelor asumate.